FILM

Esti vendégek

Tegnapelőtt, a díszbemutatón, az 5-ös filmház küldöttje újszerű bűnügyi filmnek nevezte. Hogy mi benne az újszerű — nekünk kell tisztáznunk. A témája aligha: az 1944. augusztus 23-i fordulat előzményeit taglaló filmet láttunk már — nem is egyet. A bűnügy lélektani felgöngyölítése annál inkább. A műfajhoz tartozó filmekben minden az alapos megfigyelés, illetve az erre épülő racionális következtetés. Itt a szoros logika mellett szóhoz jut az intuíció is: azok, akik a talányt hivatottak megoldani, különböző feltételezések közül valósággal „rátapintanak" arra, amely (mint utóbb kiderül) tényleg célra vezet.

Na de lássuk a talányt! Egy antifasiszta ellenálló csoport összekötőt kér a szövetségesektől: egy szakképzett hiradóst, kinek a közreműködésével közös akciót lehetne indítani a hitleristák ellen. A megbeszélt helyre azonban — időben csekély távolságra — két rádiós érkezik: előbb egy nő (Stana), valamivel később egy férfi (Jianu); s mind a kettő állítja, hogy ő az igazi. Mivel rendkívül fontos küldetésről van szó, az ellenálló csoport tagjai — egy kommunista vezető, egy tábornok, több összekötő — ismételten igazoltatják a két hiradóst, hiszen az egyik kétségtelenül beépített ellenség. Ezt a feladványt oldják meg a logika s az intuíció segítségével. A viselkedése mind Jianunak, mind Stanának kifogástalan — egyikük azonban nyilván csak kifogástalanul színlel. A Jianu őrzésével megbízott Mioara azonban bizalmat előlegez a fiatal férfinak — AZ AZ ÉRZÉSE, hogy becsületes emberrel van dolga. Később, jó néhány váratlan fordulat meg izgalmas helyzet feloldódása után, megtudjuk, hogy valóban: a szerepét kifogástalanul játszó Stana a hitleristák embere — öngyilkos is lesz, még mielőtt őrizetbe vehetnék.

Alexandru Şiperco matematikai pontossággal — körzővel és vonalzóval — konstruálta meg a szcenáriumot: minden a helyén van, az összes kérdéseinkre választ kapunk, sehol egy hézag. Aki tehát megfeszített figyelemmel követi az eseményeket s még véletlenül sem szalaszt el egy (esetleg mellékesnek tetsző) replikát vagy közlést, a végén megelégedéssel konstatálja, hogy a talány idejében megoldódott: Jianu ugyan elesik a sziguránca embereivel folytatott tűzharcban, de Stana kilétére is fény derült, a soron következő antifasiszta akciót nem hiúsította meg árulás. Ismételjük: sehol egy hézag... De sehol a plusz sem, amely ezt a matematikai pontossággal megkonstruált építményt művészi alkotássá minősítené. Şiperco minimális egyéni arccéllel bocsátja útjukra az ellenálló csoport tagjait: Gorun, Vrancea, Viorica és Vasile alig több a puszta névnél, a tábornokot az egyenruhája és egy-két replikája „egyéníti" mindössze. A rendezés? — Gheorghe Turcu utolsó betűig betartja a szcenárium előírásait — végrehajt ahelyett, hogy hozzáalkotna: megfelelő keretet teremt az egyes mozzanatok képi megfogalmazásához, korrekt módon elmondatja a (minden apró részletében nélkülözhetetlen) szöveget. De nem gondoskodik róla, hogy az élet árama járja át a különben érdekfeszítő történést, hogy lazuljon valamelyest az okok — okozatok, kérdések — válaszok, feltételezések és következtetések feszes konstrukciója, hogy emberi arculatot nyerjenek a bemutatott fejlemények. „Egy forgatókönyv győzelme egy film fölött" — jegyzi meg találóan a Cinema ismertetője.

Ion Caramitru (Jianu), Tricy Abramovici (Stana), Emanoil Păruț (tábornok) és a marosvásárhelyi Bálint Márta nyújt futó emlékként megragadó, jó alakítást az ESTI VENDÉGEK képsoraiban.

o. l.

A film marosvásárhelyi díszbemutatóján részt vett alkotók és szereplők egy csoportja